

Turistička ponuda Istarske županije

Šugić, Frane

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:189292>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-25**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

Frane Šugić

TURISTIČKA PONUDA ISTARSKE ŽUPANIJE

Završni rad

Pula, 2019.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

Frane Šugić

TURISTIČKA PONUDA ISTARSKE ŽUPANIJE

Završni rad

JMBAG: 0303061190, redoviti student

Studijski smjer: Turizam

Predmet: Ekonomija doživljaja

Mentor: doc. dr. sc. A. Vitasović

Pula, 2019.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani _____, kandidat za prvostupnika ekonomije/poslovne ekonomije, smjera _____ ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, _____ dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile
u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom
_____ koristi na način da gore
navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice
Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne
knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim
pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa
znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

SADRŽAJ

Uvod	1
1. Poimanje turizma i Ekonomije Doživljaja	2
2. Povijesni razvoj turizma Istarske županije	3
3. Turistički promet i povezanost	6
3. 1. Smještajni kapaciteti	7
3. 2. Dolasci i noćenja	7
3. 3. Profili gostiju i motivi dolaska	9
3. 4. Cestovni promet	13
3. 5. Zračni promet	13
3. 6. Željeznički promet	14
3. 7. Pomorski promet	15
4. Selektivni oblici turizma u Istarskoj županiji	16
4. 1. Gastronomski turizam	16
4. 2. Vjerski turizam	18
4. 3. Kulturni turizam	19
4. 4. Turizam događaja	21
4. 5. Sportski turizam	21
4. 6. Zdravstveni turizam	22
4. 7. Nautički turizam	24
4. 8. Ruralni turizam	26
5. Swot analiza turizma Istarske županije	27
Zaključak	29
Sažetak	30
Summary	31
Literatura	32

Uvod

Turizam u suvremeno doba postaje sve veća potreba kako bi ljudi koji žive u stresnom i monotonom okruženju doživjeli nešto drugačije. Suvremeni turist stoga postaje sve zahtjevniji i ima potrebu da tijekom svog putovanja doživi nešto što će ispuniti njegove želje i potrebe. On je obrazovan i informiran pa će težiti da se što više udalji od masovnog turizma. Povratak originalnosti i autohtonosti destinacije te individualnom pristupu gostu se ispunjavaju određene norme za uspjeh na turističkoj karti svijeta.

Istarska županija jedna od privlačnijih destinacija u Europi posebno zbog svog geografskog položaja. Istra se nalazi u blizini velikih emitivnih tržišta kao što je Italija, Njemačka i Austrija. Poluotok je također prepoznat po multikulturalnosti, gastronomiji, tradiciji, bogatoj povijesti i čistoj prirodi i moru što uvelike pogoduje njezinom turističkom razvitku. Međutim da bi se poboljšao turistički ugled koji ima mnogo potencijala potrebno je proširiti turističku ponudu izvan granica sadašnjeg shvaćanja turizma u Hrvatskoj koji se samo vrti oko „sunca i mora“.

Cilj završnog rada je prikazati turističku ponudu Istarske županije koja je mnogo šira od općeg razmišljanja i percepcije većine domaćih i stranih turista, pa tako i lokalnog stanovništva.

Strukturu rada uz uvod i zaključak čine 5 sastavnih cjelina. U uvodu rada objašnjava se predmet i cilj rada.

U zaključku rada se raspravlja o mogućnostima daljnjeg razvitka turizma u Istarskoj županiji.

Za izradu završnog rada korištena je metoda prikupljanja, analize, interpretacije i primjena dosadašnjih istraživanja domaćih i stranih autora.

1. Poimanje turizma i Ekonomije Doživljaja

Turizam je skup odnosa i pojava koji proizlaze iz putovanja i boravka posjetitelja nekog mjesta, ako je takvo putovanje poduzeto radi odmora i uživanja te se njime ne zasniva stalno prebivalište i ne poduzima se neka gospodarska djelatnost; gospodarska djelatnost koja obuhvaća turistička kretanja i sve odnose koji proizlaze iz takvih kretanja.

U jednoj od prvih definicija (1905) turizam se opisuje kao pojava modernoga doba, izazvana povećanom potrebom za odmorom i promjenom klime, probuđenim i njegovanim smislom za ljepote krajolika, radosti i užitak boravka u slobodnoj prirodi. Danas je u većini zemalja prihvaćena opća koncepcijska definicija turizma Svjetske turističke organizacije (UNWTO, 1999) prema kojoj turizam uključuje sve aktivnosti proizašle iz putovanja i boravaka osoba izvan njihove uobičajene sredine ne dulje od jedne godine radi odmora, poslovnog putovanja i drugih razloga nevezanih uz aktivnosti za koje bi primili ikakvu naknadu u mjestu koje posjećuju.¹

Ekonomija doživljaja predstavlja stvaranje nove vrijednosti (ekonomske i socijalne) gdje je doživljaj sastavni i polazišni dio proizvoda ili usluge, a ne samo njihova nadogradnja ili dodana korist. Uvažavajući glavni dominantni motiv za putovanje kao zahtjev za stjecanjem neponovljivog, jedinstvenog iskustva, a usporedno s povećanjem putovanja nailazi se na ekspanziju sve većeg broja turističkih proizvoda baziranih na ekonomiji doživljaja. Prateći socioekonomske trendove, odnosno evidentiranih promjena u obliku demografske slike društva, boljeg obrazovanja i višeg životnog standarda, uočava se i promjena u strukturi potražnje za proizvodima i uslugama. Dolazi do prijelaza iz ekonomije usluga u ekonomiju doživljaja, te sve učestalije kupovine stvari i usluga zamjenjuje kupovina doživljaja. Takva kupovina predstavlja specifične razmjene vrijednosti za novac koja je karakteristična za tradicionalna shvaćanja ekonomije doživljaja.² U sljedećem poglavlju bit će prikazan povijesni razvoj turizma Istarske županije.

¹Hrvatska enciklopedija, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=62763>, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, (pristupljeno 2. 9. 2019.)

² A. Marković, "Ekonomija doživljaja i konkurentnosti Hrvatskog turizma", Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, str2; 2015.

2. Povijesni razvoj turizma Istarske županije

Kroz povijest mnogi vladari i narodi su živjeli na području Istarskog poluotoka. Svaki od tih naroda je tijekom svog boravka donosio svoje običaje i kulturološki obogaćivao i definirao to područje. Istra je kao i danas, u prošlosti imala jako važan geografski položaj na sjeveru Jadranskog mora. Pa je zbog toga i često mijenjala vladare. Sagledavajući povijesnu populaciju Istre ona nije pružala dobar život svojim žiteljima koji su se većinom bavili poljoprivredom i ribarstvom. Preteča današnjeg turizam u Istri se počinje razvijati nakon dolaska Rimske vladavine. U mnogim Istarskim mjestima su pronađeni ostatci koji to dokazuju. Građene su vile i mnogi ugostiteljski objekti. Jedan od popularnih odredišta Rimljanima su bile Istarske toplice u svrhu odmora i liječenja.

Istarska županija danas predstavlja jednu od najvažnijih turističkih destinacija Hrvatske, ali i destinaciju s najdužim povijesnim kontinuitetom u turizmu. Povijesni razvoj smještajnih kapaciteta na području Istarske županije moguće je pratiti kroz povijesne i političke događaje koji su utjecali na intenzitet poduzetničkih projekata tijekom razdoblja od kraja devetnaestog stoljeća kada su se počeli otvarati prvi hoteli na sjevernoj obali Jadrana kao što je na primjer Hotel Riviera u Puli.

Tijekom 19. stoljeća dolazi do ogromnog rasta smještajnih kapaciteta na području Istre. Veliki utjecaj na razvoj turizma u Istri je imala Opatija u kojoj se također grade smještajni kapaciteti i drugi ugostiteljski objekti čime postaje jedan od važniji turističkih destinacija za bogate Austrijance. Kako bi gosti posjećivali destinacije sjevernog Jadrana dolazi do gradnje željeznica i drugih prometnica. Početkom dvadesetog stoljeća razvoj kapaciteta i turizma se nastavljao do početka prvog svjetskog rata koji je zaustavio razvoj, ne samo turizma nego i svih ostalih djelatnosti.

Ističe se da su do 1914. godine postojali idealni uvjeti za normalno odvijanje i naglo napredovanje turističkog prometa, i to: kretanje ljudi iz jedne zemlje u drugu bez putovnica i ostalih formalnosti, sloboda razmjene i mogućnost plaćanja (bez restrikcija u pogledu

deviza itd.), stabilnost nacionalnih valuta itd., što je dalo temelje turističkoj izgradnji svih europskih zemalja, ali i mjesta na obali istarskog poluotoka: Opatije, Lovrana, Brijuna itd.³

Razdoblje između dva rata odlikuje se režimom intervencija države u turističkoj politici, a turistička politika je prvi put poremećena Prvim svjetskim ratom i svjetskim ekonomskim krizama, počevši s 1918. godinom. Osim toga, razdoblje između dva svjetska rata karakterizira stagnacija kako ekonomskog tako i turističkog razvoja na obalnom dijelu istarskog poluotoka. Prijelomna je 1918. godina jer dolazi do raspada Austro-Ugarske. Godine 1920. Istra i dio Kvarnera postali su dio Kraljevine Italije. Ovo razdoblje karakterizira značajan pad turističkih kretanja te smanjeni obim ulaganja u postojeće smještajne kapacitete i neinvestiranje u izgradnju novih te usmjeravanje turista prema talijanskim kupalištima. Razdoblje između dva svjetska rata nije više bilo zlatno doba razvoja turizma kao što je to bilo razdoblje kraja 19. st. i početka 20. st. i u vrijeme austrijskih poduzetničkih inicijativa. Veliki centri koji su u prethodnom razdoblju bili prepoznatljiv na turističkoj karti Europe postali su mjesta minimalnih inicijativa usmjerenih u poboljšanje kako smještajnih objekata tako i cjelokupne preostale ponude.⁴

Početak razdoblja nakon Drugog svjetskog rata turizam u Istri je utihnuo zbog ratnog uništavanja turističke infrastrukture pa i zbog velikih društvenih i kulturnih promjena na tom području. Politika Jugoslavije je bila jedan od kočnica razvoja turizma. Nije bilo nikakvog kvalitetnog plana koji bi razvio destinaciju kao jednu koja bi konkurirala u ovo dijelu Europe. Istra pa tako i Dalmacija se nisu isticale previše po kvalitetnoj turističkoj ponudi već su kao i danas bile destinacije “sunca i mora”.

Tijekom devedesetih došlo je do velikih političkih i društvenih promjena u svijetu pa tako i u Hrvatskoj i Istri. Takve promjene su ogromno utjecale na turizam u cijeloj zemlji. Iako Istra nije bila izravno zahvaćena ratom, bila je sigurna zona mnogim izbjeglicama koje su bježale iz ratnih zona u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Te izbjeglice su bile smještene u mnoge hotele pa se tako turizam tijekom tog razdoblja negativno kretao.

³ M. Šuligoj, „Retrospektiva turizma Istre“, Koper, str 152; 2015.

⁴ Ibid, str 164.

U poslijeratnom razdoblju stabilizacijom političke situacije i opće sigurnosti u zemlji dolazi do rasta dolazaka i noćenja turista pa i povećanje ulaganja koji se odnose na smještajne kapacitete i povećanje kvalitete turističke ponude.

3. Turistički promet i povezanost

Istarska županija ima jako povoljan geografski položaj i kvalitetnu prometnu infrastrukturu i dobro je povezana s ostatkom Hrvatske i s Europom. Prva postaja pri redovnim zrakoplovnim linijama ili charter letovima je Zračna Luka Pula koja je udaljena 5 km od centra grada. U blizini Zračne Luke Pula nalaze se i Zračna luka Vrsar. U Istru se također može doći i željeznicom iz Zagreba ili Ljubljane. Najpraktičniji dolazak do Istre je osobnim automobilom jer je Istra cestovno jako dobro povezana s najbližim Europskim Destinacijama. Osim dobre povezanosti, Istra tijekom ljetne turističke sezone postaje poželjna destinacija za mnoge goste iz zemalja zapadne Europe. Za prihvaćanje tih gostiju potrebni su kvalitetni turistički kapaciteti u koje Istarska županija svake godine ulaže povećanjem kvalitete i kvantitete u opsegu njezinih mogućnosti. Međutim postoji veliki problem masovnosti dolazaka gostiju u destinaciju pa se pritom stvaraju velike gužve na prometnicama i graničnim prijelazima na sjeveru. Potrebno je uložiti velike napore i ulaganja kako bi se s autocesta promet preusmjerio na druge vrste prometnica, kao što su zračne i pomorske.

Prijevozno sredstvo	Istarska županija
Automobil	63.9
Automobil s kamp kućicom	14.9
Automobil s plovilom na prikolici	0.3
Kamper	9.2
Autobus	3.4
Motocikl	1.2
Bicikl	0.1
Vlak	0.2
Zrakoplov charter let	3.5
Zrakoplov redoviti let	3.2
Brod ili jahta	0.0
Jahta ili jedrilica	0.1
Ukupno	100

Tablica 1: Prijevozno sredstvo prema županijama

Izvor: Tomas Ijeto 2017. godine, *“stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj”*, (pristupljeno 2. 9. 2019.)

Najviše gostiju u Istri putuje automobilom što čini ukupno 64% od korištenja ostalih prometnih sredstava. Dok je korištenje avio prometa na drugom mjestu s ukupno 14.5 %. Poražavajućih 0% pripada korištenju jahti ili brodova za dolazak u destinaciju. Istra kao priobalno orijentirana destinacija i destinacija koja se nalazi nedaleko od globalno poznate Venecije bi se trebala angažirati kako bi uzela dio turističkog kolača od Talijanskih destinacija. Ali u održivom smislu, jer smo vidjeli kakav utisak ima masovnost na Veneciju i lokalno stanovništvo, pa čak i na prirodu. Velike jahte i kruzери donose ogromno zagađenje pa je potrebno dobro razmisliti kako razviti taj oblik prometa.

3. 1. Smještajni kapaciteti

Jedan od važnih elemenata razvoja turizma u Istarskoj županiji je broj smještajnih jedinica u ugostiteljskim objektima. Broj kreveta raste svake godine te ih je trenutno više od 310 tisuća u županiji od čega je samo tridesetak tisuća u hotelima, a najviše u privatnom smještaju i kampovima. U usporedbi s 2014. godinom broj kreveta je narastao za više od 50 tisuća, što govori o rastu potražnje Istre kao turističke destinacije.

3. 2. Dolasci i noćenja

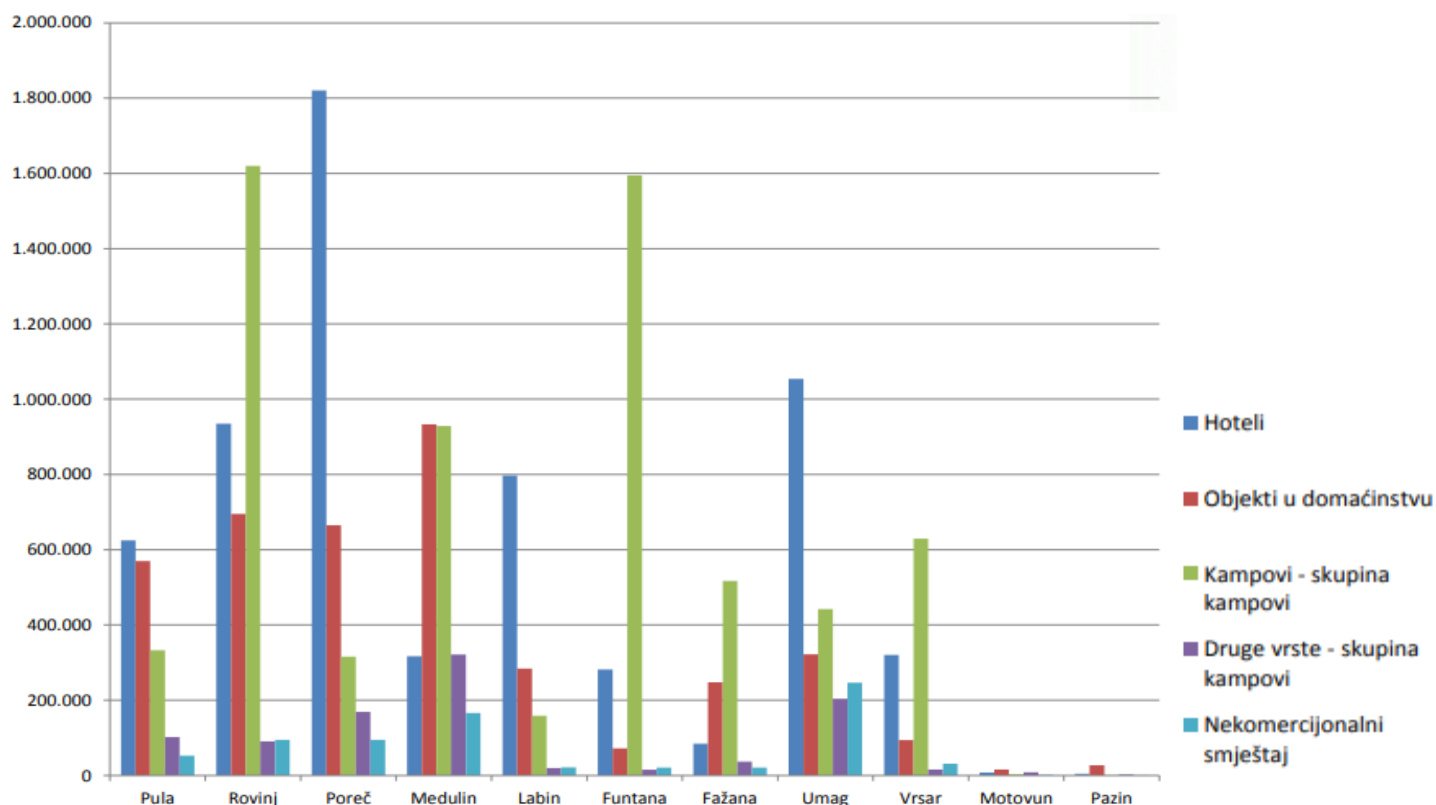
Dolasci i noćenja u Istarskoj županiji svake godine rastu što je veliki pokazatelj kvalitete i konzistentnosti turističke ponude. Kako rastu smještajni kapaciteti i ponuda, tako rastu i dolasci i noćenja. Gosti se svake godine više “nagovaraju da ostanu” stvaranjem novih turističkih proizvoda, ponuda i aktivnosti koje gost koristi dok boravi u destinaciji. Istarska županija svake godine bilježi sve bolje rezultate. Sve to ne bi bilo moguće bez konstantnih ulaganja i poboljšanja turističke ponude.

Godine	Dolasci u mil.	Noćenja u mil.
2013	3.2	22
2015	3.57	23.668
2016	3.85	25
2017	4.22	27.511
2018.	4.455	28.440

Tablica 2: Dolasci i noćenja 2013- 2017. Godine

Izvor: "5. Regionalni forum obiteljskog smještaja Istarske županije i Istarska turistička zajednica", (pristupljeno 2. 9. 2019.)

Ako usporedimo razdoblje od 2013. godine do 2018. godine može se primijetiti rast dolazaka za preko milijun što predstavlja ogromnu razliku za veličinu destinacije kao što je Istarska županija. Takav podatak je ohrabrujuć i stimulirajuć za daljnje ulaganje i unaprijedne kvalitete kapaciteta i ponude. Gledajući statističke podatke Istarske turističke zajednice iz 2018. godine može se vidjeti kako je Rovinj najposjećenije odredište unutar destinacije. Rovinj predstavlja jedan od najvažnijih destinacija u Hrvatskoj s brojem dolazaka nešto više od 700 tisuća i brojem noćenja većim od 4 milijuna. Za jedan mali gradić takav broj je ogroman uspjeh. Nešto slabiju, ali također uspješnu turističku priču može se čuti za Poreč koji je u 2018. godini zabilježio 569 tisuća dolazaka i 3.4 milijuna noćenja, što je također uspjeh za malo mjesto. Poražavajući rezultat ima grad Pula, koja kao najveći grad u županiji bilježi 419 tisuća dolazaka i 2.1 milijuna noćenja. Drugi gradovi koji su ostvarili zamjetan broj dolazaka i noćenja su Medulin, Vrsar, Ližnjan, Funtana, Novigrad i Umag koji je ostvario nešto bolje rezultate od Pule. Iz prikazanog se može zaključiti kako većina turista u Istri boravi na priobalnom dijelu što predstavlja problem neravnoteže na poluotoku. Solucija tome problemu može biti usmjeravanje marketinških aktivnosti prema središnjem dijelu Istre da bi se taj dio županije turistički razvio.

Graf 1: Noćenja po vrstama smještaja u odabranim gradovima Istre

Izvor: "3. Forum obiteljskog smještaja Istarske županije", (pristupljeno 2. 9. 2019.)

Istarska županija najviše gostiju prima u hotelima i kampovima, a tu su glavne destinacije Rovinj i Poreč. Brojke u hotelima Poreča godišnje idu i do milijun i osamsto tisuća, dok u Funtani i Rovinju koji su više destinacije za kampere, brojke se penju do milijun i šest stotina tisuća noćenja. Ostale Destinacije bilježe manje ali solidne brojke, dok bi Pula kao najveći grad u županiji trebao mnogo poraditi na svojim marketinškim aktivnostima, turističkoj infrastrukturi i kvaliteti ponude kako ne bi zaostajao za drugim destinacijama u županiji.

3. 3. Profili gostiju i motivi dolaska

Istarska županija je destinacija koja je namijenjena svakoj dobi gostiju i svaki od tih gostiju ondje može naći nešto za sebe. Županija sadrži mnogo različitih sadržaja za goste različitih dobi, kao što su toplice za starije osobe koje putuju u destinaciju zbog zdravstvenih poteškoća, oporavka i odmora, i obiteljskih hotela namijenjenih obiteljima i njihovoj djeci.

Dob Turista	Istarska županija
Do 25 godina	6.3
26 do 35 godina	24.5
36 do 45 godina	32.3
46 do 55 godina	19.4
56 i više godina	17.4
Ukupno	100

Tablica 3: Dob turista u županiji

Izvor: Tomas Ijeto 2017. godine, *“stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj”*, (pristupljeno 2. 9. 2019.)

Promatrajući Istarsku županiju dolazimo do zaključka da je najviše gostiju nešto preko 30 %, zrele dobi od 36 do 45 godina starosti. Dok je najmanje gostiju do 25 godina starosti koju čini 6.3 %. Prosjek starosti gostiju u županiji 2017. Godine iznosi oko 42 godine.

Završena škola	Istarska županija
Srednja škola	22.3
Viša škola	39.1
Fakultet	38.7
Ukupno	100

Tablica 4: Stupanj obrazovanja gostiju

Izvor: Tomas Ijeto 2017. godine, *“stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj”*, (pristupljeno 2. 9. 2019.)

Najviše gostiju koji putuju u destinaciju imaju višu školu ili fakultet, što govori da Istru posjećuju visoko obrazovane osobe.

Motivi	Istarska županija
Pasivni odmor, opuštanje	38.8
Nova iskustva i doživljaji	34.1
Uživanje u jelu i piću, gastronomija	32.7
Upoznavanje prirodnih ljepota	25.9
Zabava	22
Bavljenje sportom i rekreacija	30.2
Posjet rodbini i prijateljima	13.5
Wellness	13.1
Zdravstveni razlozi	9.6
Ronjenje	6.7
Kupovina	2.4
Poslovne obveze	2.6
Vjerski razlozi	0.2
Drugi motivi	0.1
Upoznavanje kulturnih znamenitosti i događaja	13

Tablica 5: Motivi dolaska turista

Izvor: Tomas Ijeto 2017. godine, *“stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj”*, (pristupljeno 2. 9. 2019.)

U Istarsku županiju najviše gostiju dolazi zbog odmora i opuštanja što i nije neka prevelika tajna. Ali veliki dio gostiju želi doživjeti nešto novo u destinaciji. Stoga se treba posvetiti svakogodišnjim ulaganjima u turističku ponudu i vrednovanja onog što destinaciju čini posebnom i drugačijom od drugih. Turističke destinacije koje slušaju gosta nemaju problema u ostvarivanju vrhunskih turističkih rezultata. Također posjećuju destinaciju i zbog vrhunske i bogate gastronomije koja se sastoji od ribljih jela, tartufa, pršuta i ostalih suhomesnatih proizvoda, vrhunskih sireva, maslinovog ulja i nagrađivanih vina. Istra je isto tako i destinacija za mnoge sportaše, amatere i profesionalce koji dolaze u destinaciju kako bi se pripremali za sportska natjecanja i rekuperirali od ozljeda. Istra je bogata

sportskom ponudom i događajima kao što su nogometni turniri u Medulinu za mlađe uzraste, Umaški teniski turnir, veliki broj biciklističkih staza i mnogih drugih.

Izdaci	Istarska županija
Prosječni dnevni izdaci ukupno	79.18
Smještaj	40.16
Hrana u restoranima	11.11
Usluge trgovine	10.70
Kultura i zabava	3.37
Sport i rekreacija	4.79
Izleti	2.99
Lokalni prijevoz	3.41
ostalo	2.65

Tablica 6: Prosječni dnevni izdaci turista u eurima

Izvor: Tomas Ijeto 2017. godine, *“stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj”*, (pristupljeno 2. 9. 2019.)

Prosječni dnevni izdaci turista u Istarskoj županiji iznose oko 80 eura. Od tih 80 eura ,40 eura se odnosi na troškove smještaja u ugostiteljskim objektima, dok se ostalih 40 eura odnose na hranu, šoping, sportove, izlete, prijevoz i ostale usluge.

3. 4. Cestovni promet

Razvijena prometna infrastruktura među temeljnim je pretpostavkama održivog i uravnoteženog razvoja države i regije jer jača njezinu konkurentnost, smanjuje prometnu izoliranost i stvara uvjete za uravnotežen regionalni razvitak. Od osobite je važnosti za gospodarski rast, ali i za socijalnu integraciju kao važan element socijalne jednakosti i pravde. Dobro povezivanje svih dijelova teritorija nužno je kako bi transportni sustav bio dostatan za sve gospodarske i socijalne potrebe, a da istodobno njegov neželjeni utjecaj na okoliš bude minimalan. Potrebno je preusmjeravati promet s cestovnog na energetske učinkovitije i za okoliš povoljnije oblike prijevoza kao što su željeznički i pomorski. Planiranje i gradnja prometnih infrastrukturnih koridora moraju biti ekonomski i socijalno utemeljeni i trebaju se izvesti pažljivo uz visok stupanj zaštite okoliša, obazrivo korištenje prostora i prirodnih resursa te vodeći računa o krajobraznoj vrijednosti prostora.⁵

Cestovni promet danas u Istarskoj županiji je na zadovoljavajućoj razini. U Istri se prometuje na 123 km autocesta, 331 km ostalih državnih cesta, 681 km županijskih cesta i 718 km lokalnih cesta. Međutim cestovni promet ima i dosta slabosti. Te slabosti proizlaze iz nedovoljnog opsega i brzine izgradnje kritičnih dionica i objekata na mreži državnih cesta. Najveći problem cestovnog prometa u Istri je granica sa Slovenijom, a to je Schengenska granična politika. U ljetnim mjesecima javljaju se granične gužve duge nekoliko kilometara što frustrira turiste. Republika Hrvatska bi trebala težiti da što prije riješi problem primanja u Schengen kako bi se gužve izbjegle i kako bi se promet neometano kretao.

3. 5. Zračni promet

Postojeća infrastruktura zračnog prometa zadovoljava potrebe županije. To su aerodrom Pula (u općini Ližnjan) na 236 ha, tercijarni aerodrom Vrsar (općina Vrsar) na 11 ha i aerodrom Campano (u općini Medulin) na 24 ha. Sveukupno 271 ha.⁶ Zračni

⁵ "Koncept prostornog razvoja Istre", Veljača 2016, Projekt; str 9; (pristupljeno 2. 9. 2019.)

⁶ Ibid, str 17; (pristupljeno 2. 9. 2019.)

promet u Istri ima mnogo mogućnosti. Svake godine sve više gostiju se odlučuje na putovanje koristeći avion. Glavni razlog tome je uvođenje jeftinijih avio karata. Zračna luka Pula otvorena je za domaći i međunarodni promet putnika i robe i kapacitetom odgovara sadašnjim potrebama županije. U tercijarnom aerodromu u Vrsaru se planira izgraditi dodatan sadržaj i trenutno su aktivna 3 sportske piste.

Niskobudžetni prijevoznik	Istarska županija
Korišten	73.8
Nije korišten	26.2
Ukupno	100

Tablica 7: Korištenje niskobudžetnih zračnih prijevoznika

izvor: Tomas ljeta 2017. godine, *“stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj”*, (pristupljeno 2. 9. 2019.)

Oko 74% turista koristi niskobudžetne letove prilikom dolaska u Istru što je najviše od ostalih navedenih županija. Uvođenje niskobudžetnih zračnih prijevoznika povećava brojnost.

3. 6. Željeznički promet

Stanje željezničke infrastrukture u Istarskoj županiji obilježavaju: zastarjela željeznička mreža, nedovoljnog kapaciteta i opremljenosti; kritični dijelovi dionica pruga (zbog nagiba, nosivosti, radijusa i brzina) i željeznički prometni objekti (zastarjeli kolodvori i postaje). Izgradnja željezničkog tunela kroz Ćićariju te povezivanje pruga Istarske županije s ostatkom Hrvatske i Europom (Kopar, Trst), osnovni je prioritet Hrvatskih željeznica te odlučujuća pretpostavka za svaki daljnji planirani razvoj željezničkog prometa u županiji. Bez izgradnje nove spojne pruge i tunela kojim bi se županijske pruge

povezale sa željezničkom mrežom Republike Hrvatske te Europom, postojeće željezničke pruge na području Istarske županije nemaju perspektivu.⁷

Željeznički promet u Istarskoj županiji stagnira.

3. 7. Pomorski promet

Na području Istarske županije nalazi se ukupno 159 morskih luka od čega 36 luka otvorenih za javni promet, 83 luke posebne namjene i 40 nautičkih luka. Sustav luka u Republici Hrvatskoj i Istarskoj županiji primjereno je uređen te su sve značajne državne i županijske luke već izgrađene. Oko 90% operativnih površina tih luka nalazi se u urbanim cjelinama, a posljedica toga je ograničena ili nikakva mogućnost njihova prostornog razvoja. Elementi pomorskog prometa kroz čije unaprjeđenje treba temeljiti razvoj pomorskog prometa na području Istarske županije jesu: brodarstvo, obalni i linijski putnički promet, lučki sustav, luke nautičkog turizma (nautički turizam), sigurnost plovidbe, ljudskih života i imovine te sigurnosna zaštita pomorskih brodova i luka, zaštita morskog okoliša. Razvitak luka na području Istarske županije, ovisit će o stupnju usklađenosti i provođenja prometne i lučke strategije Hrvatske s načelima, ciljevima i mjerama Europske unije u segmentu razvoja prometa, odnosno lučkog sustava.⁸

Broj dolazaka u Istarsku županiju koristeći brod, u usporedbi s drugim sredstvima je nezamjetan što predstavlja veliki hendikep dodatnom razvoju turizma u destinaciji.

⁷ Koncept prostornog razvoja Istre, Veljača 2016; str. 14. (pristupljeno 2. 9. 2019.)

⁸ ibid, str 16, (Pristupljeno 2. 9. 2019.)

4. Selektivni oblici turizma u Istarskoj županiji

Turizam i turistička potražnja se svake godine mijenja. Stoga svaka destinacija mora imati kvalitetnu i diverzificiranu ponudu kako bi zadovoljila potrebe modernog gosta. U moderno doba sve se više pažnje posvećuje održivom razvoju turizma zbog brojnih negativnosti koje masovni turizam donosi u destinaciju kao što je iritacija lokalnog stanovništva i zagađenje. Moderni turist želi doživjeti nešto posebno u svakoj destinaciji u koju putuje, a ne samo promijeniti okolinu i odmoriti se. Stoga dolazi do razvoja selektivnih ili posebnih oblika turizma koji su personalizirani, odnosno svakom gostu nude ono što gost želi i kojim aktivnostima se hoće baviti u destinaciji.

Stoga selektivni oblik turizma možemo definirati kao „sintetički i generički pojam koji označava novu kvalitetu suvremenog i budućeg turizma, utemeljen na selekciji programa, odgovornom ponašanju svih sudionika, ekološkom i ekonomskom načelu uravnoteženog razvoja, kvalitetnoj razini te izvornom identitetu i humanitetu usluge, uz poželjan uravnotežen odnos broja turista i broja lokalnih stanovnika na određenom području“.⁹

4. 1. Gastronomski turizam

Gastronomija obuhvaća sve ono što se odnosi na kuhanje, kuharsku vještinu i s tim u vezi. U širem smislu obuhvaća gurmanstvo, sladokustvo, a u najširem smislu vezu kulture i hrane, odnosno umjetnost prehrane, kulinarsku umjetnost.¹⁰

Istra je jedna od prepoznatih gastronomskih destinacija u Europi. Veliki utjecaj na današnju gastronomsku ponudu Istre je imala kultura mnogih naroda koji su tamo živjeli, način života lokalnog stanovništva i mediteranska klima. Venecijanska država je imala najveći utjecaj na današnju gastronomsku ponudu. Ona je bila velika trgovačka sila tijekom njezine vladavine Istrom, pa je tako donosila Istri razne namirnice iz svih dijelova

⁹ I. Begović, „Selektivni oblici turizma“, Sveučilište Sjever, Varaždin, str. 14; 2016.

¹⁰ K. drpić, „Gastronomija kao važan dio turističke ponude u Hrvatskoj“, str 63; 2014.

svijeta. U to vrijeme prehrana se bazirala većinom na ribljim jelima koja su se u to doba smatrala jelima za običan puk.

Danas se u svakom dijelu Istre mogu probati tradicionalni specijaliteti u vrhunskim restoranima. Kušanje vrhunske hrane ne bi bilo moguće bez vrhunskog vina. Istra je jedna od prepoznatih regija u Europi po kvaliteti vina. Najznačajnija sorta je Malvazija koja raste samo u Istri i pripada bijeloj sorti. Istarska vina su nagrađivana, ne samo bijela Malvazija, već i crna Teran. Istru i Mediteran je nemoguće zamisliti bez maslina i maslinovog ulja. Maslinovo ulje je nazvano i tekuće zlato te je simbol zdravlja, Mediterana i gastronomskog užitka. Masline su se u ovim krajevima uzgajale jako dugo vremena u čiji prilog govore neke jedinke koje su stare više od tisuću godina. Ne bi bilo pošteno spomenuti Istarsku gastronomiju a zaboraviti svjetski cijenjene tartufe koji rastu u okolici Motovuna i lokalcima popularne šparoge.

Istarsku gastronomiju dijelimo na jela plave Istre i jela zelene Istre:

Jela plave Istre	Jela zelene Istre
Brodet	Fuži
Buzara	Fritaja
Jakovska kapica	Maneštra
Kamenica	Ombolo
Rakovica	Panceta
Srdela	Pljukanci
Škampi	Posutice
	Ravioli

Tablica 8: Jela plave i zelene Istre

Izvor: Istarska turistička zajednica “*Istra gourmet 2019-2020*”, (pristupljeno 2. 9. 2019.)

Istarska gastronomija je veoma bogata i raznolika, kao što tablica prikazuje. Ona se sastoji od ribljih jela, suhomesnatih proizvoda, tjestenine, maslina, samoniklog bilja i kvalitetnog vina.

Gastro turizam u Istri postaje predvodnica razvoja posebne istarske ponude. Razvojni gastro turizma možemo smatrati određenim projektom, kao najpotpunijim i najatraktivnijim turističkim proizvodom. Ciljevi takvog projekta jesu:

- promocija Istre kao prepoznatljive i kvalitetne gastro destinacije
- promocija tipičnih i autohtonih gastro proizvoda
- uključenje što većeg broja kvalitetnih ugostitelja u projekt radi jačanja njihove kompetitivnosti
- produženje i obogaćenje turističke sezone, smjernice ka cilju da Istra postane vikend gastro turistička destinacija
- praćenje svjetskih trendova u turizmu i gastronomiji te priključenje međunarodnim projektima - animacija kvalitetnih gastro novinara s napisanim reportažama o Istri
- očuvanje tradicijskog nasljeđa i revalorizacija izvornih istarskih recepta
- preusmjeravanje turističkih tokova u središnji dio Istre
- promocija zdrave prehrane i mediteranske dijeta¹¹

Gastronomski turizam u Istri se može smatrati kao jedan od važnijih selektivnih oblika turizma na tom području.

4. 2. Vjerski turizam

Vjerski turizam može se definirati kao manifestaciju, sudjelovanje u vjerskim obredima, a može biti povezan s lokalnim, regionalnim, nacionalnim i međunarodnim vjerskim svetištima. Istra takve manifestacije povezuje lokalno kao organizacija ili drugih vjerskih manifestacija, prezentacija pokretnih ili nepokretnih sakralnih spomenika ili neko od svjedočenja nacionalne ili lokalne povijesti kraja.¹²

¹¹R. Sošić, "Gastro turizam u Istri; Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, str. 31; 2018.

¹² E. Mužica „ Vjerski turizam Istre“, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli,. str. 14; 2018.

U Istarskoj županiji nema velikih svetišta koji privlače veliki broj gostiju kakvih ima u ostatku Hrvatske kao što su svetišta Marije bistrice i Trsata. Stoga Istra nije prepoznata kao vjerski orijentirana destinacija. Županija privlači drugačiju skupinu gostiju, odnosno goste koji putuju u destinaciju zbog odmora, rekreacije, gastronomije i upoznavanja kulturno povijesnih spomenika. Usprkos tome veliki broj turista tijekom svog boravka posjeti sakralne objekte kao što je Eufrazijeva bazilika u Poreču koju je zaštitio UNESCO.

Mnogim je turistima poznata i crkva sv. Blaža u Vodnjanu, koja čuva stoljetne čudom očuvane mumije. Mnogi znaju i za čudesne freske nepoznatog majstora u crkvi sv. Marije pod Škriljinama kod Berma, poznati "Ples mrtvaca". Istina, ima Istra i drugih vjerskih znamenitosti, ali se za njih ne može reći da su top-vjerske turističke destinacije. Među njima je svakako rovinjska sv. Eufemija, koja počiva u velikom, kamenom sarkofagu koji je, po legendi, 800. godine čudesno doplovio podno gradskih zidina, otkud ga je do vrha brda Monte dovukao mladić s dvije mlade krave. U Rovinj se hodočasti na blagdan svete 16. rujna, ali su ta hodočašća, u kojima sudjeluju vjernici iz čitave Istre ipak daleko od, primjerice, onih posvećenih Gospi od Trsata.¹³

Sagledavajući današnje stanje, vjerski turizam neće biti jedan o popularnijih u skorije vrijeme u budućnosti, ali nije moguće izostaviti njegov utjecaj na cjelokupnu sliku turističke ponude u Istri.

4. 3. Kulturni turizam

Kulturni turizam se definira kao posebni oblik turizma koji potiče turistička putovanja motivirana istraživanjem i upoznavanjem kulturno povijesnih spomenika nekog područja.

Sama pomisao na Istru potiče mnoge asocijacije na kulturu i povijest ovoga kraja. Istarska županija je prepoznata kao regija koja je bogata poviješću i kulturno povijesnim

¹³N. Orlović Radić "Vjerski turizam utkan u kulturni", Glas Istre, 2012. <https://glasistrenovine.hr/arhiva-portala/pregled-vijesti/vjerski-turizam-utkan-u-kulturni-357437>, (pristupljeno 2. 9. 2019.)

spomenicima iz različitih povijesnih razdoblja počevši od razdoblja prije Rimskog carstva pa sve do kraja Venecijanske vladavine.

Jedan od najpoznatijih nalazišta iz razdoblja prije Rimske vladavine jest Histarski grad Nezakcij što je ujedno i najstariji grad u Istri. Padom Nezakcija počinje vladavina Rima te se gradne mnogi kulturni objekti. Istra je ostala kulturološki obogaćena Rimskom vladavinom mnogim objektima koji privlače brojne goste tijekom godine. Jedan od najpoznatijih kulturnih objekata je Pulski amfiteatar koji je nevjerojatno dobro čuvan. Pulski amfiteatar tijekom godine privlači mnoge goste glazbenim koncertima, festivalima i kulturnim manifestacijama. Pula je bogata i drugim objektima iz tog razdoblja kao što su: Herkulova vrata, Slavoluk Sergijevaca, Rimski forum, Augustov hram, Dvojna vrata, mali Pulski amfiteatar i mnogi drugi spomenici i objekti.

Osim Pule, ostatak Istre također ima bogatu kulturno povijesnu ponudu. Počevši od Poreča koji je također bio Rimska kolonija. U vrijeme cara Justinijana u Poreču se gradi Eufrazijeva bazilika koja osim kulturno povijesne važnosti ima i religijsku. Eufrazijeva bazilika je sagrađena u bizantskom stilu pa njezini očuvani mozaici spadaju među jedne od najljepših u svijetu. Osim Eufrazijeve bazilike Poreč ima i druge znamenitosti iz kasnijih razdoblja kao što su: Okrugla kula, Palača Zuccato i Romanička kuća. Najposjećenija destinacija u Istarskoj županiji, Rovinj je prepoznat po crkvi svete Eufemije i starim gradom. Ostatak Istre je bogat kulturnim itinerarima kao što su: Aleja glagoljaša, put Istarskih freski, Parenzana, Putevi dinosaura i mnogi drugi. Istru je nemoguće zamisliti bez Istarskih kažuna koji su svojim graditeljima omogućavali sklonište od nevremena, dok su danas simbol regije. Istra je bogata i prirodnim atrakcijama kao što su: Nacionalni park Brijuni, Park prirode Učka, Rt Kamenjak, limski kanal i drugi. Destinacija također ima i nekoliko špilja i jama u svojoj turističkoj ponudi: jama Baredine, Feštinsko kraljevstvo, Mramornica, Romualdova špilja i Pazinska jama.

U posljednje vrijeme dolazi do obnavljanja starih objekata koji imaju veliku kulturološku važnost. Uređuju se stari objekti i pretvaraju u manje hotelske objekte. Takvi objekti postaju svake godine sve veći hit među turistima. Takvi objekti imaju veliku važnost za razvoj turizma u Istri i za prepoznavanje Istarske kulture i običaja.

Kulturni turizam u Istri je jedan od razvijenijih oblika turizma. U posljednje vrijeme njegovom razvoju pridonose mnoge kulturne, društvene i glazbene manifestacije i priredbe.

4. 4. Turizam događaja

Turizam događaja podrazumijeva kretanja skupina ljudi na određene manifestacije koje mogu biti različitog karaktera.

Manifestacije se danas nalaze u centru kulture i života. Povećanjem slobodnog vremena i životnog standarda došlo je do posebnog zanimanja za ovakav vid zabave. Zahvaljujući snažnom marketingu u današnjici, pojedinac osjeća potrebu da svoje slobodno vrijeme iskoristi tako da život obogati novim iskustvima.¹⁴ Skupine događaja prema Krippendorfu dijelimo na događaja kretanja, druženja, naobrazbe, mirovanja, pustolovne i stvaralačke aktivnosti.

Istra je prepoznata na međunarodnoj festivalskoj karti svijeta i privlači mnogobrojne ljubitelje elektronske glazbe na festivale Outlook i Dimensions. Osim elektronske glazbe pulska arena nudi i mnogo drugih manifestacija kao što je pula film festival, gladijatorske borbe i koncerte različitih žanra koji privlače mnoge poznate svjetske umjetnike. Ostatak Istre nudi bogat sadržaj manifestacija i događanja pogotovo tijekom ljetne turističke sezone. Takve manifestacije su: srednjovjekovne noći u Kaštelu, Dvigrad tour, weekend media festival, Motovunski filmski festival, Istra gourmet festival, Cassanova tour Vrsar, veliki broj fešti lokalnih gradića i mnogi drugi.

4. 5. Sportski turizam

Sportski turizam je specifični oblik turizma u kojem je sport i rekreacija glavni motiv putovanja i boravka turista u nekoj destinaciji.

¹⁴ M. Miljak, "Kulturne manifestacije kao motiv dolaska u turističku destinaciju Pula", Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, str.14; 2017.

Prva saznanja o održavanju sportskih manifestacija sežu na početak 20. stoljeća. Gimnastičko društvo iz Poreča organiziralo je biciklističku utrku Poreč-Baderna-Nova Vas Poreč te je, za publiku i bicikliste, organiziran koncert na porečkom trgu. U Puli je 1904. godine održana manifestacija "Tjedan regata", a nagrada je bio trofej s likom svjetionika.¹⁵

Razvoj sportskog turizma u Istri nije moguće odvojiti od razvoja drugih oblika turizma. Glavni razvoj tome jesu turistički kapaciteti koji su nužni kako bi se turizam razvio na određenom području. Stoga se sportski turizam kao i ostali oblici brže razvijaju gradnjom kapaciteta i prometnica. Međutim ratovi i politika iz prošlosti su znatno usporili općeniti razvoj Istre. Stoga se uspostavom demokracije sportski turizam znatno razvio u Istri. Njegov razvitak ne bi bio moguć bez geografskog položaja, sigurnosti i ugodne klime. Većina turista kako u ostatku Hrvatske, tako i u Istri dolazi tijekom ljetne turističke sezone.

Istra nudi mnoge sportske sadržaje kao što su: Umaški teniski turnir koji spada među najatraktivnije svjetske profesionalne muške turnire u klasi International series organizacije ATP, a zaslužan je za razvoj mnogih teniskih škola i popularizacije sporta. Biciklizam u Istri je jedan od popularnijih izbora rekreacije mnogih turista. Istarski reljef je bogat mnogim brežuljcima i predivnoj prirodi koji su omogućili izgradnju oko 60 biciklističkih staza i cesta. Istra je i popularna za mnoge sportske aktivnosti na vodi kao što su ronjenje, ribolov i jedrenje koji su popularni tijekom turističke sezone.

4. 6. Zdravstveni turizam

Zdravstveni turizam je moguće definirati kao specifični oblik turizma u okviru kojeg se kontrolirano i stručno koriste prirodni ljekoviti činitelji i postupci fizikalne terapije kako bi se unaprijedilo i očuvalo zdravlje.

Zdravstveni turizam u Istri se počeo razvijati u doba Rimskog carstva te je istodobno jedan od najstarijih oblika turizma u svijetu. Glavni razlog tome jesu Istarske toplice koje su i danas jedan od glavnih razloga dolazaka turista u Istru radi zdravstvenih i rekuperacijskih razloga.

¹⁵ D. Otočan, „Razvoj sportskog turizma u većim gradovima Istre“, Kineziološki fakultet Zagreb, str 8; 2016.

Istra svake godine proširuje svoju zdravstvenu turističku ponudu otvaranjem Wellness hotela. Danas u Istri preko 40 hotela posjeduje wellness centar što čini preko 30% ukupnog broja hotela u Istarskoj županiji.

Gradovi i mjesta	Broj spa hotela u gradu i mjestu
Bale	5
Motovun	6
Ičići	5
Fažana	3
Mošćenička draga	4
Lovran	6
Novigrad	13
Medulin	3
Pula	26
Umag	16
Rabac	7
Rovinj	14
Poreč	23

Tablica 9: Hoteli sa spa centrom u Istarskoj županiji

Izvor: Booking. com, <https://www.booking.com/spa/region/hr/istria.hr.html?aid=376399;label=bdot-g9sqk9LMP2vMsPIAmIK0gAS267724764876%3Apl%3Aata%3Ap1%3Ap22%2C518%2C000%3Aac%3Aap1t1%3Aneq%3Afi%3Atiaud-793048569031%3Akwd-334108349%3Alp1028857%3Ali%3Adec%3Adm;sid=6ac0fc633374a3e33488fae01e83f57f> (pristupljeno 2. 9. 2019.)

Najviše Hotela sa spa centrom u Istri je Pula, dok ju slijede Poreč, Umag, Rovinj i Novigrad. Takav podatak dokazuje da Istra ima što za ponuditi gostima koji žele poboljšati i očuvati svoje zdravlje.

Međutim, osim Wellness i spa centra Istra također nudi nekoliko dentalnih poliklinika kao što su Morelato i Rident. Poliklinika Peharec je prepoznata i van države kao jedna od respektabilnih zdravstvenih i rekreacijskih centara koju su koristili i koriste mnogi vrhunski sportaši.

4. 7. Nautički turizam

Nautički turizam je moguće definirati kao specifični oblik turizma koji je obilježen kretanjem turista plovilima po moru ili rijekama uključujući njihovo pristajanje u lukama i marinama i obuhvaća svu infrastrukturu u lukama i marinama potrebnu za njihov prihvata.

Republika Hrvatska pa tako i Istarska županija se mogu pohvaliti s očuvanim i predivim morem koji privlači mnogobrojne nautičare svake godine. Nautički turizam je još u razvojnoj fazi u Hrvatskoj. Zbog očuvanog mora i obale nautički turizam u Istri ima veliki potencijal. Za razvoj je potrebno istražiti povoljne lokacije za izgradnju nautičkih luka i tako povećati turističku ponudu.

Istarska županija kao vodeća županija po broju vezova, gdje more zauzima 55% površine županije, neadekvatno koristi svoj geoprometni položaj da zbog blizine europskih središta ostvari veće koristi od nautičkog turizma, a ne samo da bude dio izletišta jahti iz susjednih zemalja.¹⁶

 DRŽAVNI ZAVOD ZA STATISTIKU REPUBLIKE HRVATSKE CROATIAN BUREAU OF STATISTICS		Broj luka u nautičkom turizmu													
		Number of nautical ports													
Županija	County of	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	
Primorsko-goranska	Primorje-Gorski kotar	21	29	30	32	32	30	30	29	32	30	27	26	26	
Zadarska	Zadar	21	24	23	24	24	24	21	19	23	26	36	44	46	
Šibensko-kninska	Šibenik-Knin	11	11	11	11	11	11	13	13	14	15	17	21	21	
Splitsko-dalmatinska	Split-Dalmatia	11	11	11	11	13	13	13	16	17	21	20	27	27	
Istarska	Istria	14	14	14	14	14	15	15	15	14	14	14	13	12	
Dubrovačko-neretvanska	Dubrovnik-Neretva	6	6	5	5	4	5	6	6	6	6	7	8	8	
Ukupno	Total	84	95	94	97	98	98	98	98	106	112	121	139	140	

Tablica 10: Broj luka u nautičkom turizmu u Hrvatskoj

Izvor: Državni zavod za statistiku, (pristupljeno 2. 9. 2019.)

Broj luka u Istarskoj županiji od 2005. godine se smanjio za 2 luke dok je u ostatku zemlje moguće vidjeti znatan porast luka. Porast luka u ostatku Hrvatske je moguće pripisati razvedenijoj obali nego što ima Istra

¹⁶ M. Kristić, „ Utjecaj nautičkog turizma na razvoj marke grada” Sveučilište Sjever, Koprivnica, 2017. str 27.

 DRŽAVNI ZAVOD ZA STATISTIKU REPUBLIKE HRVATSKE CROATIAN BUREAU OF STATISTICS		Broj plovila na stalnom vezu u lukama nautičkog turizma <i>Number of permanently moored vessels in nautical ports</i>												
Županija	County of	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Primorsko-goranska	Primorje-Gorski kotar	3,087	3,289	3,310	3,431	3,373	3,225	3,226	3,089	3,011	3,117	2,848	2,561	2,648
Zadarska	Zadar	2,616	2,726	2,880	3,129	3,129	3,043	3,023	3,031	2,943	2,961	2,877	2,710	2,804
Šibensko-kninska	Šibenik-Knin	2,680	2,752	2,767	2,755	2,802	2,572	2,537	2,962	2,920	2,783	2,656	2,788	2,835
Splitsko-dalmatinska	Split-Dalmatia	1,130	1,196	1,240	1,254	1,401	1,445	1,473	1,337	1,441	1,588	1,755	1,950	1,928
Istarska	Istria	3,237	3,334	3,423	3,544	3,641	3,699	3,577	3,504	2,933	2,888	2,807	2,835	2,634
Dubrovačko-neretvanska	Dubrovnik-Neretva	535	497	479	552	455	447	450	473	487	456	456	578	584
Ukupno	Total	13,285	13,794	14,099	14,665	14,801	14,431	14,286	14,396	13,735	13,793	13,399	13,422	13,433

Tablica 11: Broj plovila u stalnom vezu

izvor: Državni zavod za statistiku, (pristupljeno 2. 9. 2019.)

Istarska županija je zabilježila znatan pad broja plovila u stalnom vezu.

 DRŽAVNI ZAVOD ZA STATISTIKU REPUBLIKE HRVATSKE CROATIAN BUREAU OF STATISTICS		Ostvareni prihod luka, tis. kn <i>Realised income of ports, thousand kuna</i>												
Županija	County of	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Primorsko-goranska	Primorje-Gorski kotar	59,333	61,933	68,297	74,967	83,868	87,473	94,881	99,019	97,724	97,963	110,778	101,482	124,018
Zadarska	Zadar	76,418	88,524	102,246	117,530	126,733	130,993	137,731	141,689	143,627	151,020	154,704	159,393	169,715
Šibensko-kninska	Šibenik-Knin	102,724	121,964	102,016	116,901	131,362	135,035	139,849	163,603	191,807	194,229	194,979	202,218	237,790
Splitsko-dalmatinska	Split-Dalmatia	44,224	50,679	58,581	58,668	72,580	78,982	86,666	100,951	102,730	122,688	146,284	159,380	180,091
Istarska	Istria	66,047	70,454	84,166	93,296	101,013	111,101	108,677	120,825	115,846	117,696	113,209	111,199	103,559
Dubrovačko-neretvanska	Dubrovnik-Neretva	19,370	20,618	23,872	27,540	27,820	30,528	32,421	33,903	34,926	32,959	33,458	35,266	39,993
Ukupno	Total	368,116	414,172	439,178	488,902	543,376	574,112	600,225	659,990	686,660	716,555	753,412	768,938	855,166

Tablica 12: Ostvareni prihodi luka u tisućama kuna

izvor: Državni zavod za statistiku, (pristupljeno 2. 9. 2019.)

Istarska županija bilježi znatno povećanje prihoda u promatranom razdoblju čime prati trend ostalih županija.

Kako bi se nautički turizam daljnje razvio u Istri potrebno je provoditi mnoge mjere zaštite morskog resursa i ulagati u izgradnju novih i poboljšanje sadašnjih nautičkih luka. Također je potrebno provoditi mnoge marketinške akcije kako bi zauzeli bolji položaj u svijesti potrošača.

4. 8. Ruralni turizam

Ruralni turizam je vrsta turizma koji se odvija u ruralnim prostorima. Međutim, ova definicija je u mnogim slučajevima nepotpuna i općenito je teško odrediti konkretniju definiciju koja bi se mogla odnositi na sva ruralna područja. Ruralni turizam uključuje boravak na gospodarstvu te posebne oblike aktivnosti kao što su odmor u prirodi, ekoturizam, pustolovni, sport. i zdravstveni i kulturni turizam, hodanje, penjanje, jahanje, lov, ribolov, edukacija i dr.¹⁷

Razvoju agroturizma u Istri uvelike su pogodovala mnoga pozitivna obilježja i elementi. U ruralnim dijelovima ove turističke destinacije, koji se uglavnom nalaze u unutrašnjosti ili središnjoj Istri, turiste je privlačio čitav niz komparativnih i konkurentskih prednosti, a to su:¹⁸

- Netaknuta i heterogena prirodna baština;
- Raznolika i autentična lokalna gastronomija - maneštra, fuži, njoki i slično;
- Domaći proizvodi – pršut, ombolo, ovčji sir, kobasice i slično;
- Vina – malvazija i crni teran;
- Domaći i šumski plodovi poput šparoga, smokvi i ostaloga;
- Bogatstvo kulturno-povijesne baštine;
- Poluotočna konfiguracija i blizina mora;
- Domaćinski odnos s gostima.

Ruralni turizam u Istarskoj županiji nudi boravak u obnovljenim tradicionalnim kamenim kućama za odmor u seoskom okruženju. Osim toga nudi i kontakt s domaćim životinjama i sudjelovanje u seoskim poslovima. Također je u ponudi vanjske aktivnosti kao što su pješaćenje, biciklizam i jahanje konja. Nudi idealne uvjete za razvoj agro turizma.

¹⁷K. Brščić, Istrapedia, <https://www.istrapedia.hr/hrv/862/ruralni-turizam/istra-a-z/>, pristupljeno 2. 9. 2019.

¹⁸M. Pinezić, "Uloga agroturizma u turističkoj ponudi Istre", Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 45. str; 2017.

5. Swot analiza turizma Istarske županije

Snage	Slabosti
Geografska pozicija	Visoka sezonalnost
Klima	Prevladavajući hoteli srednje kategorije
Cestovna povezanost	Nedovoljno događaja van sezone
Sigurnost	Nedovoljno razvijeni pomorski i željeznički promet
Bogata kulturno povijesna baština	Nedostatak radne snage
Očuvan okoliš	
Gastronomija	
Prilike	Prijetnje
Novi turistički trendovi	Popularnost sličnih destinacija na Mediteranu
Veća popularnost autodestinacija i kraćih putovanja	Visoke cijene
Manji hoteli veće kategorije	Masovnost
Financiranje projekata iz europskih fondova	Zagađenje
Podizanje lokalne kulture	
Niskotarifni letovi	
Uređenje i očuvanje okoliša	

Tablica 13: Swot analiza turizma Istarske Županije

Kao jednu od važnijih turističkih karakteristika Istarske županije izdvajamo njezin povoljan geografski položaj. Istra se nalazi u blizini velikih emitivnih tržišta kao što je Njemačka, Austrija i Italija. Svake turističke sezone najviše gostiju stiže iz tih zemalja. Istra je dobro prometno povezana s tim zemljama, posebice Istarski ipylon i zračna luka Pula doprinose tom povezanošću. Ono što karakterizira Istru tijekom ljetnih mjeseci je more i topla klima. Ti prirodni elementi su prepoznati kod turista kao jedan od glavnih faktora koji ih privlače u destinaciju. Ono što sigurno ne nedostaje Istarskoj turističkoj ponudi je Kulturno povijesna baština. Mnoge kulture i narodi su ostavili veliko kulturološko bogatstvo na ovim prostorima, posebice Rimsko carstvo i Venecijanska država. Kulturno povijesni objekti iz tih razdoblja uživaju veliku posjećenost tijekom cijele godine. Osim posjeta tim građevinama, one se koriste za mnoge glazbene i kulturne manifestacije što proširuje opseg njihove iskoristivosti. Kao što su ti narodi ostavili veliko kulturološko bogatstvo, ostavili su i veliko gastronomsko bogatstvo. Gastronomija u Istri je prepoznata u Europi i kao gastronomski razvijena destinacija. U Istri se mogu naći mnoga jela i pića vrhunske kvalitete kao što su Istarska vina, tartufi koji rastu u okolini Motovuna, Istarski pršut i mnogi drugi. Međutim Istra ima i slabosti koji utječu na imidž destinacije. Jedna od najizraženijih slabosti je visoka sezonalnost destinacije. Taj problem nije samo karakterističan za Istru, nego i za cijelu priobalnu Hrvatsku. Takav podatak je zabrinjavajuć, te upućuje na to da nam se turizam dešava, tj. da nismo ništa poduzeli kako bi turista privukli nekim novim proizvodom van sezone. Kako bi ih privukli potrebno je i unaprijediti kvalitetu smještaja. Novi turistički trendovi predstavljaju veliku mogućnost za turizam u Istri. Potrebno je ispuniti potrebe modernog turista personaliziranom turističkom ponudom. Moderni turist se hoće osjećati posebno u masi stoga će njegovi zahtjevi biti veći. Trendovi se konstantno mijenjaju. Iz tog razloga se mora prilagođavati tržištu nudeći svake godine nešto više, kvalitetnije i bolje gostu. Ono što Istra dobro radi je upotreba starih i zapuštenih objekata, obnavljajući ih i pretvarajući ih u male hotele. Takvi hoteli posjeduju ono što traži moderan gost koji želi doživjeti destinaciju na unikatan način. Održavanje kvalitete ponude proizvoda i usluga u takvim objektima je puno lakša zbog manje količine gostiju. Stoga gosti imaju priliku uživati u visokoj kvaliteti doživljaja Istre tijekom njihovog boravka u destinaciji.

Zaključak

Istarska županija posjeduje ogromne mogućnosti za daljnji razvoj turističke djelatnosti. Potrebno je zadovoljiti potrebe gostiju različitih profila. Turizam je djelatnost koja se svake godine sve više razvija i mijenja. Stoga potrebne su učestale promjene u turističkoj ponudi jer današnji gosti traže nešto više od provođenja vremena na plaži i sunčanju. Današnji gost se želi osjećati posebno i da mu se pristupa individualno i osobno.

Istarska županija danas je uz Dalmaciju najpopularnije turističko odredište u Hrvatskoj. Razlog tome jest geografska pristupačnost mnogim turistički emitivnim zemljama, prometna povezanost, cjenovna pristupačnost, čisto more i priroda, prelijepi krajolik i ono što je možda najvažnije: sigurnost. Turizam u Istri ima i velik utjecaj na lokalno stanovništvo i lokalno stanovništvo na turizam. Lokalno stanovništvo uvelike sudjeluje u turističkoj ponudi kroz mnoge kulturne manifestacije, gastronomiju i događaje. Stoga lokalno stanovništvo ima i velike ekonomske koristi od turističke djelatnosti.

Ako pratimo dosadašnje turističke trendove u Istri moguće je zaključiti da će se turisti uvijek vraćati. Međutim, potrebna su dodatna ulaganja u kapacitete i ponudu kako bi se zadovoljili zahtjevi tržišta. Ako Istra želi opstati na turističkom tržištu morat će dodatno ulagati u marketing oglašavajući se i na daljim tržištima od Europe i posvetiti se održivom načinu turizma, što znači smanjiti gužve i povećati profit.

Sažetak

Povijest je imala veliki utjecaj na to kako danas vidimo Istru i njezino stanovništvo. Istra je kroz povijest bila dom mnogim narodima i kulturama koji su ostavili bogato kulturološko nasljeđe. Danas Istarska županija predstavlja jedan od najvažnijih turističkih destinacija u Hrvatskoj. Županiju dijelimo na Plavu (priobalnu) i Zelenu (središnju) Istru. Plava Istra obiluje velikim brojem hotela i drugih ugostiteljskih objekata, s bogatom ponudom sportskih, kulturnih, zabavnih i društvenih manifestacija i sadržaja. Ona je turistički najprometniji dio županije tijekom ljetne sezone. Zelena Istra obiluje prekrasnom prirodom i očuvanim krajolikom pogodnog za svakog željnog mira i odmora. Poluotok obiluje bogatom gastronomskom ponudom i posjeduje mnogo vrhunskih restorana. Istru je nemoguće zamisliti bez njezinog povijesnog naslijeđa posebice Puskog amfiteatra, Eufrazijeve bazilike, Augustovog hrama i mnogih drugih. Poluotok je moguće posjetiti čitave godine zbog bogate turističke ponude. Dok je ljeto rezervirano za ljubitelje mora, jesen i proljeće nudi manje gužve te je savršeno za sportaše amatere i profesionalce, i uživanje u prirodi i miru. Destinacija je percipirana kao jedna od sigurnijih destinacija u Europi što doprinosi dolascima gostiju. Jedan od glavnih problema današnjeg turizma jesu ratovi, političke nestabilnosti određenih država i područja te terorizam koji je naštetio mnogim turistički razvijenim zemljama. Stoga je od velike važnosti održati destinaciju izvan tih faktora nestabilnosti i povećati razinu sigurnosti kako se to ne bi događalo. Istarska županija, osim što je sigurna, prepoznata je i kao destinacija koja ulaže svake godine u kapacitete i ponudu kako bi osigurala poziciju na turističkom tržištu. Jedan od faktora koji uvelike utječu na to je članstvo u Europskoj uniji i korištenje europskih fondova. Uzevši sve to u obzir, Istarska županija je destinacija koja će se dugo održati na poželjnoj poziciji na turističkom tržištu.

Summary

History has had a big impact on how we see Istria and its population today. Throughout history, Istria has been home to many peoples and cultures that have left a rich cultural heritage. Today, Istria County is one of the most important tourist destinations in Croatia. The county is divided into Blue (coastal) and Green (central) Istria. Blue Istria abounds in a large number of hotels and other establishments, with a wide range of sports, cultural, entertainment and social events and facilities. It is the busiest part of the county during the summer season. Green Istria abounds in beautiful nature and preserved scenery suitable for everyone who wants peace and rest. The peninsula is rich in gastronomy and has many fine restaurants. It is impossible to imagine Istria without its historical heritage, especially the Pula Amphitheater, the Euphrasian Basilica, the Temple of Augustus and many others. The peninsula can be visited all year round due to its rich tourist offer. While summer is reserved for sea lovers, autumn and spring offer less crowds and are perfect for amateur and professional athletes, and enjoy nature and peace. The destination is perceived as one of the safest destinations in Europe, contributing to guest arrivals. One of the major problems of tourism today are wars, political instabilities of certain countries and territories, and terrorism that has hurt many turisticly developed countries. Therefore, it is of great importance to keep the destination out of these instability factors and increase the level of security so that this does not happen. In addition to being safe, the County of Istria is also recognized as a destination that invests every year in capacity and supply to secure a position in the tourism market. One of the factors that greatly influence this is membership of the European Union and the use of European funds. With all this in mind, Istria County is a destination that will keep a desirable position in the tourism market.

Literatura

Znanstveni radovi:

1. M. Šuligoj, „ *Retrospektiva turizma Istre*“, Koper, 2015.
2. N. Vojnović, „ *Održivi turizam unutrašnje Istre*“, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 2016.
3. I. Begović, „ *Selektivni oblici turizma*“ Sveučilište Varaždin, 2016.
4. E. Mužica, „ *Vjerski turizam Istre*“, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 2018.
5. D. Otočan, „ *Razvoj sportskog turizma u većim gradovima Istre*“, Kineziološki fakultet Zagreb, 2016.
6. I. Štiković, „ *Zdravstveni turizam – potencijal Istre u međunarodnom okruženju*“, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 2017.
7. M. Čurić, „ *Stanje i mogućnosti nautičkog turizma u Istri*“, Ekonomski fakultet u Splitu, 2016.
8. M. Kristić, „ *Utjecaj nautičkog turizma na razvoj marke grada*“ Sveučilište Sjever, Koprivnica, 2017.
- 9.A. Marković, „ *Ekonomija doživljaja i konkurentnost hrvatske turističke ponude*“, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 2015.
11. R. Sošić, „ *Gastro turizam u Istri*“, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 2018.
12. M. Pinezić, „ *Uloga agroturizma u turističkoj ponudi Istre*“, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 2017.
13. M. Miljak, „ *Kulturne manifestacije kao motiv dolaska u turističku destinaciju Pula*“, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 2017.

Internet izvori:

1. Službene novine Istarske županije- Županijska razvojna strategija Istarske županije 2011.-2013., (pristupljeno 2. 9. 2019.),
2. <http://www.istra-istria.hr/index.php?id=259>, pristupljeno (21. 8. 2019.),
3. <https://www.istra.hr>, pristupljeno (21. 8. 2019.),
4. <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=62763>, (pristupljeno 23. 8. 2019.),
5. <http://www.istria-gourmet.com/hr/gurmanski-dozivljaji/istarska-gastronomija/0-ch-2>, pristupljeno (23. 8. 2019.),
6. <http://www.rovinj-for-rent.com/hr/informacije-o-rovinju/72-istarska-gastronomija>, pristupljeno (23. 8. 2019.),
7. <https://www.istrapedia.hr/hrv/1431/kulturni-turizam/istra-a-z/>, pristupljeno (23. 8. 2019.),
8. Rural koncept.hr, pristupljeno (25. 8. 2019.),
9. Glas Istre, “ Vjerski turizam utkan u kulturni”, 2012. <https://glasistrenovine.hr/arhiva-portala/pregled-vijesti/vjerski-turizam-utkan-u-kulturni-357437>, (pristupljeno 5. 9. 2019.),
10. Kulturni turizam.com, (pristupljeno 5. 9. 2019.),
11. Istria sun.com, (pristupljeno 5. 9. 2019.),
12. Tomas ljeta 2017. godine, “stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj”, (pristupljeno 2. 9. 2019.),
13. Istrapedia, <https://www.istrapedia.hr/hrv/862/ruralni-turizam/istra-a-z/>, (pristupljeno 2. 9. 2019.),
14. Booking. com,
<https://www.booking.com/spa/region/hr/istria.hr.html?aid=376399;label=bdot-g9sqk9LMP2vMsPIAmIK0gAS267724764876%3Apl%3Aata%3Ap1%3Ap22%2C518%2C000%3Aac%3Aap1t1%3Aneg%3Afi%3Atiaud-793048569031%3Akwd->

[334108349%3Alp1028857%3Ali%3Adec%3Adm;sid=6ac0fc633374a3e33488fae01e83f57f](https://www.istarska-zupanija.hr/334108349%3Alp1028857%3Ali%3Adec%3Adm;sid=6ac0fc633374a3e33488fae01e83f57f) , (pristupljeno 2. 9. 2019.)

Popis tablica i grafova:

Tablica 1: “*Prijevozno sredstvo prema županijama*”, Tomas Istraživanje 2017. godine, (pristupljeno 2. 9. 2019.)

Tablica 2: “*Dolasci i noćenja 2013- 2018. Godine*”, Izvor: “5. Regionalni forum obiteljskog smještaja Istarske županije i Istarska turistička zajednica”, (pristupljeno 2. 9. 2019.)

Tablica 3: “*Dob turista prema županijama*”, Tomas Istraživanje 2017. godine, (pristupljeno 2. 9. 2019.)

Tablica 4: “*Stupanj obrazovanja gostiju*”, Tomas Istraživanje 2017. godine, (pristupljeno 2. 9. 2019.)

Tablica 5: “*Motivi dolaska turista*”, Tomas Istraživanje 2017. godine, (pristupljeno 2. 9. 2019.)

Tablica 6: “*Prosječni dnevni izdaci turista u eurima*”, Tomas Istraživanje 2017. godine, (pristupljeno 2. 9. 2019.)

Tablica 7: “*Korištenje niskobudžetnih zračnih prijevoznika*”, izvor: Tomas ljetno 2017. godine, “stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj”, (pristupljeno 2. 9. 2019.)

Tablica 8: “*Jela plave i zelene Istre*”, Izvor: Istarska turistička zajednica “ Istra gourmet 2019-2020”, (pristupljeno 2. 9. 2019.)

Tablica 9: “*Hoteli sa spa centrom u Istarskoj županiji*”, Izvor: Booking. com, (pristupljeno 2. 9. 2019.)

Tablica 10: “*Broj luka u nautičkom turizmu u Hrvatskoj*”, Izvor: Državni zavod za statistiku, (pristupljeno 2. 9. 2019.)

Tablica 11: “*Broj plovila u stalnom vezu*””, Izvor: Državni zavod za statistiku, (pristupljeno 2. 9. 2019.)

Tablica 12: “*Ostvareni prihodi luka u tisućama kuna*”, Izvor: Državni zavod za statistiku, (pristupljeno 2. 9. 2019.)

Tablica 13: “*Swot analiza turizma Istarske županije*”

Graf 1: “*Noćenja po vrstama smještaja u odabranim gradovima Istre*”, Izvor: “3. Forum obiteljskog smještaja Istarske županije”, pristupljeno 2. 9. 2019.